

НОВИ САД - На данашњи дан 1941. године Анте Павелић, поглавар такозване Независне Државе Хрватске - нацистичке творевине настале у Другом светском рату - издао је закон о расној припадности, чиме су у усташкој Хрватској легализовани прогони и убијање Срба, Јевреја и других, који су имали невероватно суров и зверски облик.

Данас је уторак, 30. април, 121. дан 2024. До краја године има 245 дана.

313 - Римски цар Константин I Велики признао је - Миланским едиктом - слободу исповедања Хришћанства у Римском царству.

1563 - Краљ Шарл IX протерао је Јевреје из Француске.

1777 - Рођен је немачки математичар, физичар и астроном Карл Фридрих Гаус, оснивач чувене математичке школе и директор опсерваторије у Гетингену. Пронашао је низ метода у теорији бројева, алгебри, геометрији, анализи, астрономији, теорији површи и вишој геодезији. Отворио је нову етапу у развоју диференцијалне геометрије и поставио нове темеље небеске механике и астрономије. Конструисао је геодетски инструмент хелиотроп. Више математичких појмова названо је његовим именом - Гаусов алгоритам, Гаусова константа, Гаусова кривина, Гаус-Кригјева пројекција. Јединица за магнетну индукцију названа је "гаус" (ознака Gs), али се сада, у част српског научника Николе Тесле, у Међународном систему јединица користи ознака "тесла" (скраћено Т). Дела: "Disquisitiones arithmeticae supra superficies curvas", "Theoria motus corporum coelestium".

1789 - Џорџ Вашингтон положио је заклетву као први председник САД.

1803 - САД су од Наполеона Бонапарте, тада "доживотног конзула" Француске, који је био у новчаним неприликама, за 15 милиона долара купиле Луизијану. Истог дана 1812. Луизијана је постала 18 савезна држава САД. Територија Луизијане која је купљена од Француске 1803. обухватала је простор више садашњих савезних држава САД.

1870 - Рођен је аустријски композитор мађарског порекла Франц Лехар, најзначајнији представник бечке оперете у првој половини 20. века. Дела: оперете "Весела удовица", "Земља смешка", "Гроф од Луксембурга".

1883 - Рођен је чешки писац Јарослав Хашек, који је светску славу стекао недовршеним хумористичко-сатиричним романом "Доживљаји доброг војника Швејка у светском рату" у којем је исмејао опште прилике у Аустро-Угарској као и бесмисао, бруталност и лудило рата. Швејк је лик човека из народа у којем се под маском наивчине крије нека врста народне мудрости.

1883 - Умро је француски сликар Едуар Мане, један од зачетника импресионизма. Сликао је махом у уљу и из тог опуса се издвајају портрети Емила Золе, Жоржа Клемансоа, Стефана Малармеа, Марсела Пруста. Био је сјајан колориста с нарочитим даром да дочара атмосферу, што је посебно уочљиво у сликама "Доручак на трави", "Бал у Фоли-Бержеру", "Балкон", "Олимпија".

1893 - Рођен је немачки дипломата Јоаким фон Рибентроп, дугогодишњи министар спољних послова Хитлерове Немачке. Међународни суд у Нирнбергу осудио га је на смрт и обешен је 1946.

1900 - Хаваји су постали саставни део САД.

1915 - У Паризу су у Првом светском рату српски, хрватски и словеначки политичари избегли из Аустро-Угарске основали - Југословенски одбор - с циљем покретања акције на међународној сцени за ослобођење јужнословенских крајева од Хабзбуршке монархије и њихово уједињење с Краљевином Србијом.

1945 - Вођа немачких нациста Адолф Хитлер, творац највеће машинерије масовног злочина у историји, с љубавницом Евом Браун извршио је самоубиство у бункеру код Берлина. Уз подршку најкрупнијег капитала и реваншиста, жељних освете због пораза Немачке у Првом светском рату и захваљујући попустљивости западних демократија, искористио је општу материјалну беду и незадовољство Немаца и наметнуо им се као вођа. У Првом светском рату учествовао је као добровољац у оквиру немачких трупа на Западном фронту. Године 1921. постао је шеф Националсоцијалистичке радничке партије Немачке, 9. јуна 1923. покушао је пуч у Минхену због чега је осуђен, али је брзо пуштен из затвора, а 1925. реорганизовао је странку на војничкој основи. Убрзо пошто је 1933. постао канцелар увео је нацистичку диктатуру, почео је немилосрдно прогањање Јевреја и левичара као и људи који су били наглашено демократски оријентисани. Отворио је концентрационе логоре, укинуо парламентаризам, слободу штампе и грађанска права. Искористио је неодлучност Запада и Аустрију је прикључио Немачкој, поробио Чехословачку, а 1939. напао Пољску, чиме је изазвао Други светски рат.

1945 - Совјетске јединице су у Другом светском рату у Берлину заузеле Рајхстаг и остале владине зграде у центру града.

1953 - У Београду је за посетиоце отворен Железнички музеј, први такав у Југославији. Музеј је отворен у репрезентативној згради грађеној за Министарство саобраћаја Краљевине Југославије.

1975 - После расула и бекства поражених америчких и јужновијетнамских трупа, армија Северног Вијетнама и ослободилачке јужновијетнамске снаге Вијетконг потпуно су овладале Сајгоном. Преостале владине трупе безусловно су се предале Вијетконгу, чиме је и званично окончан Вијетнамски рат.

1989 - Умро је италијански филмски режисер Серђо Леоне, творац "шпагети вестерна". Филмови: "Колос са Родоса", "За шаку долара", "Добар, ружан, зао", "Зовем се Нико", "Било једном на Дивљем западу", "Догодило се у Америци".

1991 - Циклон у Бангладешу усмртио је најмање 125.000 особа.

1993 - На тениском терену у Хамбургу прву звезду светског тениса Монику Селеш, тада

југословенску држављанку, ножем је ранио наводно умно поремећени навијач немачке тенисерке Штефи Граф. Нападач је остао некажњен, захваљујући скандалозним пресудама немачког суда.

1995 - Вођство босанских муслимана одбацило је апел Уједињених нација да четворомесечно примирје у Босни и Херцеговини буде продужено и после 30. априла.

1995 - Председник САД Бил Клинтон наложио је прекид трговине са Ираном и забранио инвестиције у ту земљу, оптуживши Техеран да подржава међународни тероризам.

1999 - Приликом напада на мост на реци Лим, у црногорском градићу Мурино, НАТО авијација је усмртила најмање шесторо цивила, укључујући три девојчице између 10 и 13 година.

1999 - У нападу НАТО на цивилне циљеве у центру Београда тешко је рањена Софија Јовановић (23), која је умрла шест дана касније, а у бомбардовању зграда Министарства одбране, Генералштаба Војске Југославије и зграде Министарства унутрашњих послова Србије у најужем центру града погинуло је најмање троје људи, укључујући двојицу младића који су застали аутомобилом испред семафора. Том приликом рањено је око 40 цивила, међу њима и градски секретари за привреду и за инспекцијске послове Небојша Старчевић и Ратко Булатовић. У ваздушном нападу рањено је и више од 10 ватрогасаца и чланова спасилачких екипа, пошто је десетак минута после првог напада бомбардовање поновљено.

1999 - НАТО авијација је срушила мост на Западној Морави у Трстенику, усмртивши двоје цивила на њему.

2002 - Приликом пада хеликоптера на северу Туниса, у најтежој ваздушној несрећи од стицања независности те арапске земље, погинуло је 13 високих официра туниске армије.

2003 - Либија је прихватила одговорност за пад авиона америчке компаније "Пан

американ" 1988. код шкотског места Локерби, кад је погинуло 270 лица у летелици и на тлу.

2006 - Умро је Џон Галбрајт, либерални економиста и писац, професор економије на универзитету Харвард. Најпознатији је по књизи "Добро друштво" - критици немоћи социјалне службе у САД, упркос великом богатству државе. Написао је више од 30 књига о социјално-економским питањима. Џон Галбрајт је био амбасадор САД у Индији у време председника Џона Кенедија. Један од тројице синова Џона Галбрајта, Питер, био је амбасадор САД у Хрватској између 1993 и 1998. године.

2007 - Умрла је српска књижевница Јара Рибникар. Рођена је 1912. у месту Храдец у Чешкој. Аутор је петнаестак романа, од којих је најпознатији "Јан Непомуцки", више збирки приповедака и мемоарске прозе, а бавила се и превођењем са чешког и енглеског. Њене књиге преведене су у двадесетак земаља. Учествовала је у НОП-у, носилац је споменице 1941. Радила је у новинској агенцији Танјуг, у првој редакцији.

2007 - У кинеском граду Чангџоу, на истоку земље, у провинцији Ђијангцу, свечано је отворен за вернике, будистички храм Тјанинг, највећа пагода на свету, симбол свеопштег просперитета Кине као и поновног оживљавања традиционалног будизма у тој земљи. Церемонији отварања храма присуствовало је 108 поглавара разних будистичких асоцијација и храмова из читавог света.

2008 - Потписан је Меморандум о стратешком партнерству, између владе Србије и торинског "Фиата" којим је предвиђено формирање заједничке компаније. Приликом потписивања Меморандума, први пут на тако високом нивоу после 55 година, обелодањено је да је намера "Фиата" да током две и по године инвестира у производне капацитете крагујевачке "Заставе" 700 милиона евра и произведе око 300.000 аутомобила.

2013 - Абдицирала је холандска краљица Беатрикс, препустивши престо најстаријем сину, Виљему-Александру, након 33 године владавине. Холандску краљевску породицу Оранж-Насау претходно су током више од 120 година на престолу те земље представљале жене.

2019 - У Каракасу, Венецуела, догодили су се масовни немири, и покушај државног удара. Хуан Гваидо, лидер опозиције и целник тамошње Скупштине, прогласио је себе привременим председником, и позвао војску да обори председника Николаса Мадуре. Војска је међутим остала лојална.

2019 - Јапански цар Акихито абдицирао је у корист сина, престолонаследника Нарухита. Акихито, према званичној титулатури, 125 цар Јапана, на престолу те земље налазио се од јануара 1989. године.

2021 - Приликом верског скупа у Мерону, на североистоку Израела, погинуло је 45 особа а 150 је повређено. Људи су страдали у стампеду, услед гажења и гушења. Мерон је место ходочашћа за ортодоксне Јевреје због гробнице Шимона бар Јохаја, рабина и мудраца из 2. века.

2022 - У Вијетнаму је отворен најдужи мост на свету с подом од стакла, назван Мост белог змаја. Смештен је у планинском пределу на северу земље, као нова туристичка атракција. Дужине је 632 метра и састоји се од три слоја каљеног стакла дебљине 40 милиметара са посебним ојачањима, на висини приближно 150 метара изнад земље. Мост је отворен приликом обележавања годишњице завршетка Вијетнамског рата.

(Танјуг)